

17. příběh: Čekají na zázrak. Nebo na smrt

Váleční zajatci v hrůze čekají, co s nimi bude dál. Nevědí, že začala další válka, a nemají tušení, kdo to je ten Usáma bin Ládín.

Patří k Tálibánu, o amerických útocích se však možná nikdy nedozvědí. Od okolního světa je dělí tlusté zdi hliněných kobek.

Jsou váleční zajatci, zarostlí muži bez budoucnosti. „Naše životy jsou nyní v rukách Alláha,“ říká Abdul Haj, čtyřiatřicetiletý bojovník z Kandaháru, a hledí k modré afghánské obloze. Byl zajat před čtyřmi měsíci na nedaleké frontě.

„Bojoval jsem, zajali mě se zbraní v ruce,“ říká hrdě a hladí svůj černý vous. Patnáct mužů stojí bez hnutí v rovné řadě na žhnoucím slunci na prašném nádvoří vězení na okraji pouště. Vzduch se tetelí a bojovníci svaté války se dívají před sebe, bez výrazu v obličejích, bez náznaku emocí, strachu, vzdoru.

Jen tak stojí v řadě, do které je vyrovnali dozorcí. Odpovídají bez zájmu, mechanicky. Občas mimoděk pohlédnou směrem k bráně hlídané ozbrojenci se samopaly, bráně, před níž se někdy mihne stařík s oslem nebo nosič vody. Tam začíná jiný svět, na který není zpoza drolicích se zdí vězení vidět.

Většina ze sto padesáti válečných zajatců již žijí v rozpálené hliněné pevnosti několik měsíců.

Vědí, že svoboda není na dohled. „Nevíme, kdy se odsud dostaneme, snad až skončí válka,“ říká Mohamed Nabi, pašunský bojovník, kterého Tálibán vyslal k protitálibánské opozici jako špiona. Ve vězení je již půl roku.

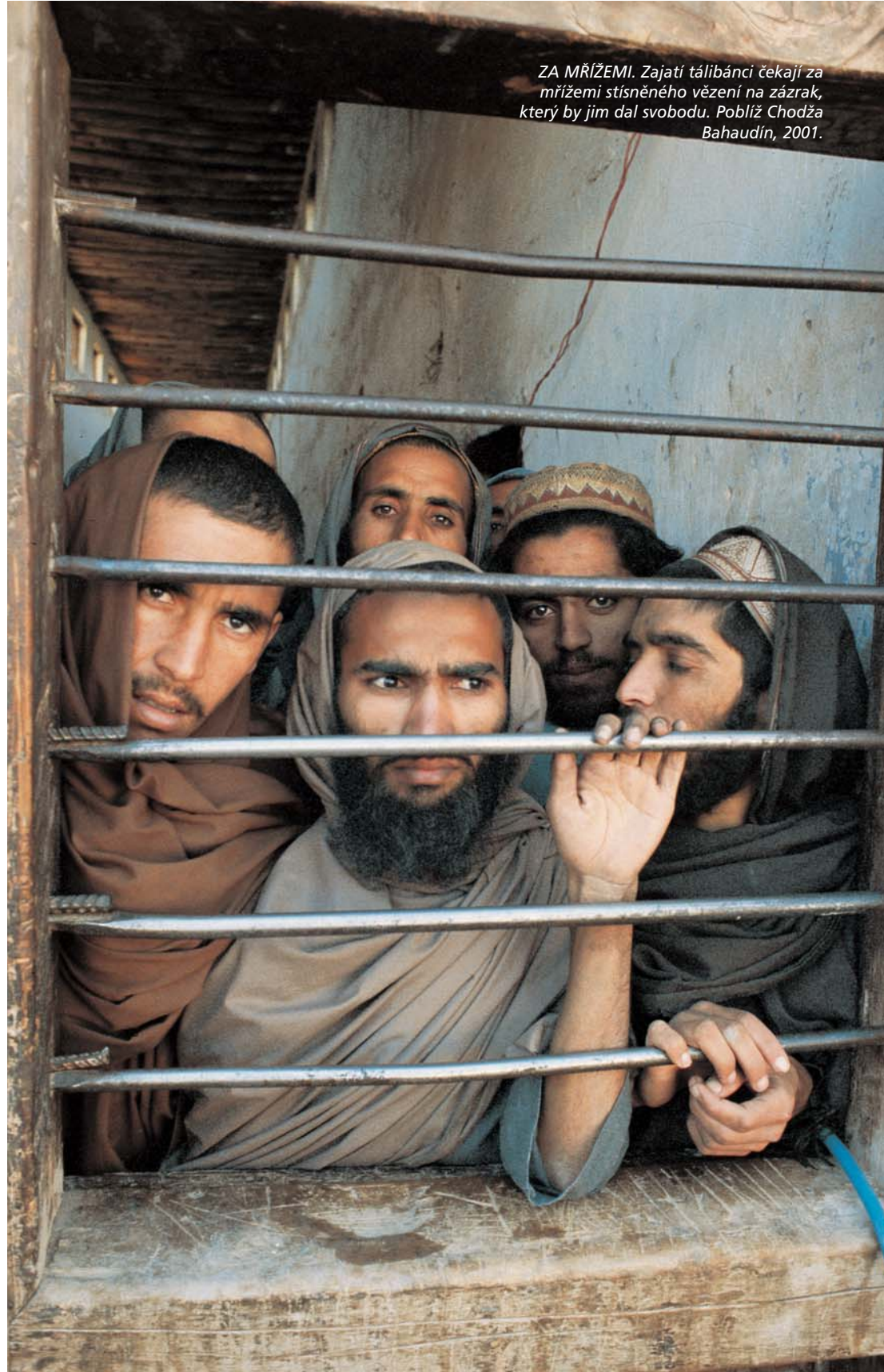
„Alláh nám pomůže,“ říká.

Nevědí nic o útocích na Ameriku, nevědí, že letectvo USA zahájilo odvetu, ani to, že v jejich zemi právě začíná další kolo války, která bude dlouhá. „Nemají právo vědět, co se děje,“ říká jeden z dozorců a přísným pohledem přehlíží apatickou řadu vybraných vězňů. K návštěvě vězení je třeba speciální povolení Severní aliance a dozorcí včera pozorně kontrolovali každé slovo zajatců; mluvit s nimi jen za přítomnosti tlumočnicka je zakázáno.

Pohledy vězňů často naznačují, že někdy by si přáli říci více, jindy se zdá, že mluví upřímně. Pokud budou mít velké štěstí, někdy v budoucnu je možná vymění za válečné zajatce z druhé strany. Brzy to však nebude. Zatím čekají a doufají.

„Tálibán mi řekl: ‚Jdi a boj, v severní části Afghánistánu jsou nevěřící, je nutné je zničit,‘“ říká Abdul Haj. „Teď už vím, že to nebyla pravda, že i tady jsou

ZA MŘÍŽEMI. Zajetí tálibánci čekají za mřížemi stísněného vězení na zázrak, který by jim dal svobodu. Poblíž Chodža Bahaudín, 2001.

NETUŠÍ, ŽE ZAČALA VÁLKA. „Nemají právo vědět, co se děje kolem,“ řekli mi dozorcí. A tak tito muži netuší, že svět se změnil a americké letectvo nyní bombarduje Tálibán. Poblíž Chodža Bahaudín, 2001.

muslimové, jako jsme my," dodává. Tváří se tvrdě a nekompromisně, jako voják, jako válečník, který stojí za svým slovem. „Bojovat se mi příliš nechtělo," říká a urovnává záhyby dlouhého šedivého hábitu. „Musel jsem. Tálibán nutí lidi bojovat. Hrozili mé rodině, že jí vezmou dům, pokud nepůjdu."

Prošel výcvikem a naučil se zacházet se samopalem. Stal se vojákem Tálibánu. Bojoval asi měsíc, pak ho letadlem poslali na severní frontu. Tam padl do zajetí hned první den, neznal dobře terén.

Jsou dvě hodiny, pondělí odpoledne, a dusivé horko zpomaluje život městečka Chodža Bahaudín.

Ticho bije do uší – nejbližší strom je daleko, a ptáci tak nemají kde zpívat. Bránou je vidět postavičku pastevce, který se na vyschlé půdě chystá zabít ovci, jediným zvukem je arytmiické mlácení seker, kterými se dozorcí na jednom z nádvoří vězení snaží přesekat dřevo na topení, po vodě nejcennější věc na severu země. Jak stoupá teplota, i mlácení seker je pomalejší a pomalejší.

Za pár hodin se však začne stmívat a teplota pod nebem jasně svítících hvězd klesne k nule. Vězni jsou zvyklí na nesnesitelná letní horka i kruté zimy. Dále apaticky stojí na nádvoří, téměř bez hnutí. Mohamed Nabi se většinou dívá do dálky pohledem nezájmu, ale když říká, že má v Kábulu ženu a čtyři děti, šťastně se rozesměje, jako kdyby se na chvíli přenesl někam jinam.

„Pustí nás, nakonec nás určitě pustí," říká a zařazuje se zpět do řady, vedle němého bojovníka, který je – tvrdí dozorcí – z Čechenska.

Pětadvacetiletý Nehim Husejn Šáh přišel za Tálibán bojovat ze sousedního Pákistánu. „Myslel jsem tehdy, že to je správná věc," říká a rezolutně kýve hlavou. Před čtyřmi měsíci padl do zajetí v horách na severovýchodě země. Nechápe příliš dotaz, co si myslí o Usámovi bin Ládinovi, neví nic o útocích.

„Slyšel jsem o něm a jednou jsem ho viděl na obrázku," říká. „Nebyl mi sympatický. Je to, myslím, nějaký kriminálník."

Nedaleko věznice je velký uprchlický tábor. Až přijde zima, budou tam zase ráno počítat mrtvé. Každou noc umírají podchlazením a hladem dvě nebo tři děti, vloni jich do prostých hliněných hrobů pohřbili přes padesát.

„Zásoby jídla nám docházejí, často máme hlad," říká Abdul Kasim, stařík, který čeká spolu se stovkami rodin v uprchlickém táboře Hodžimala na šanci vrátit se domů. „Snad se to jednou podaří," dodává unaveným hlasem, ale zdá se, že tomu sám příliš nevěří.

Afghánistán je zemí uprchlíků, miliony lidí, nejbídnější z bídných, živoří v táborech po celé zemi, od vyprahlých rovin po údolí nebetýchých horstev. Nikdo se již není schopen dopočítat, kolikrát se za čtvrt století války zvedly vlny zoufalých Afghánců. Nejprve lidé prchali před sovětskými bombardéry, pak před

ŽIJÍ JEŠTĚ? Po konci války zřejmě většina ze zajatců dostala svobodu. Ne však všichni, právě na severu země byli zajatí tálibánci často masakrováni. Poblíž Chodža Bahaudín, 2001.

bitvami rozhádaných mudžáhidů, běžence v táboře Hodžimala vyhnala před více než rokem ofenziva Tálibánu.

„Budeme tu ještě dlouho," říká rezignovaně Abdul Kasim a hledí na siluetu Nurmahmada, asi patnáctiletého chlapce, který dlouhé hodiny do afghánského ticha hraje na flétnu. Červené slunce zapadá za hraniční řeku a on začíná pískat další ze svých táhlých, kvílivých melodií.

EPILOG

Vše vzalo nečekaně rychlý obrat – během několika měsíců se Severní alianci podporované americkými poradci a hlavně bombardéry podařilo porazit Tálibán. Důležitou roli v tom hrál i náš starý známý generál Dóstum, který se vrátil z exilu a rychle se zase přidal na správnou stranu.

Moře uprchlíků se začalo vracet, většina zajatců se dostala na svobodu, i když právě na severu jich byla část brutálně povražděna. ■